

zoo laat Vinet 1) haar spreken, „il y a un moyen-terme admirable; protégeons ce que nous ne pouvons détruire. Protéger, c'est la forme la plus honnête et la plus sûre de la contrainte. Nous n'étouffons pas cette force que rien ne saurait étouffer, mais nous la comprimons; nous ne détruisons pas le principe de cette vie, mais nous l'assouplissons; nous l'endormons peu à peu dans l'aise et dans la sécurité. Ce christianisme.... rendons-lui des hommages, qu'il nous paiera de sa liberté; opposons à la religion une religion; c'est le vrai moyen de créer au sentiment religieux une température médiocre et uniforme, la seule qui convienne à la santé de l'Etat, et au dessous de laquelle, nous devons bien en convenir, la religion des peuples ne descendra jamais.”

Zij derhalve, die beslist elke bijzondere bescherming der Kerk door wereldlijke middelen veroordeelen, en alleen verlangen dat de overheid in haar eigen belang Jezus Christus, den Zoon Gods, ook als Heerscher over de koningen der aarde zal erkennen, doen niet, zooals hun van Roomsche zijde verweten wordt, iets kwaads opdat het goede er uit voortkome; veel min vertrouwen zij op eigen kracht, of verheven aanleg, of liefde voor vrijheid en deugd — alle welke dingen een mensch, die zichzelf kent, niet bij zichzelf vindt. Maar zij aanvaarden den spot en den tegenstand der wereld, omdat zij weten dat zij dien, zij het ook niet van die spotters, verdiend hebben, en dat wat door zonde verloren is (ook onze vrijheid derhalve) niet dan door lijden kan worden herwonnen. Zij vertrouwen op de belofte van Christus, en weten dat Hijzelf zijne Kerk in stand houdt, dat zij niets kunnen doen zonder Hem, maar ook, dat Hij zijne getuigen bezigt om zijn plan te vervullen. In dien

1) Essai sur la manifestation, p. 304/5.

Tusschen vervolgen en dulden ligt een heerlijke middenweg; laat ons beschermen wat wij niet kunnen vernietigen. Beschermen, dat is de netste en veiligste vorm van dwang. Wij verstikken niet die kracht, die door niets te verstikken is, maar wij onderdrukken haar; wij vernietigen niet het beginsel van dat leven, maar wij doen het insluimeren; wij doen het langzamerhand in gemak en veiligheid indommelen.... Laat ons aan dat Christendom eerbewijzen aanbieden, die het ons met zijne vrijheid betalen zal; laat ons, in één woord, tegenover den godsdienst een godsdienst stellen; dat is het ware middel om aan het godsdienstig gevoel eene matige en gelijkmatige temperatuur te bezorgen, de eenige temperatuur, die goed is voor de gezondheid van den staat, en beneden welke, wij moeten het wel bekennen, de godsdienst der volken nooit dalen zal.